

Куренда С. В.,

кандидат юридичних наук,
старший викладач кафедри цивільно-правових дисциплін
Волинського національного університету імені Лесі Українки

ОКРЕМІ КОНЦЕПТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ПРАВОВИХ РЕЖИМІВ ВИКОРИСТАННЯ ТА ОХОРОНИ ВОДНИХ РЕСУРСІВ В АСПЕКТІ РІЗНОМАНІТНОСТІ ЕКОСИСТЕМ

Анотація. Стаття присвячена визначенню сучасних особливостей нормативно-правового формування правових режимів використання та охорони водних ресурсів в аспекті різноманітності екосистем.

Пропонується авторський підхід до диференціації правових режимів природних ресурсів на три рівні за якої перший рівень умовно називається «еколого-правовим» (природоресурсним, інтегративним) у вузькому розумінні, оскільки визначає основоположні еколого-правові засади регулювання відносин у сфері використання та охорони природних ресурсів. Встановлюється, що для другого рівня правового регулювання характерне спеціальне упорядкування відносин щодо використання та охорони природних ресурсів положеннями спеціального законодавства, зокрема Земельного кодексу України, Лісового кодексу України, Кодексу України про надра та ін. Своєю чергою на третьому рівні відбувається «інтегроване» регулювання відносин щодо використання та охорони саме водних ресурсів як елементу природних екосистем. Виокремлення цього рівня власне відносно водних ресурсів пов'язується з їх інтегрованим у юридичному сенсі значенням відносно інших природних ресурсів, що отримує відображення у відповідних положеннях спеціального законодавства.

При цьому формується висновок, що на рівні «об'єктових» правових режимів правове регулювання використання водних ресурсів зіштовхується з певними особливостями до яких слід віднести, зокрема значною мірою «землецентристський» підхід до упорядкування відносин щодо використання водних об'єктів та пріоритетністю правового режиму лісів над іншими природними ресурсами, що певним чином наділяє правовий режим використання та охорони водних об'єктів інтегрованим і акцесорним значенням, тобто з одного боку робить його елементом правового режиму земель або ж лісів, а з іншого – сприяє екстраполяції на водні об'єкти правового режиму відповідних ресурсів. І лише правовий режим підземних вод у зв'язку з лояльним ставленням до них з боку законодавства про надра наділяє їх певною автономністю.

Ключові слова: водні ресурси, вода, водні об'єкти, природокористування, використання природних ресурсів, охорона довкілля, сталий розвиток, водне законодавство, землі водного фонду.

Kurenka S. V. Some conceptual problems of forming legal regimes for the use and protection of water resources in terms of ecosystem diversity.

Abstract. The article is devoted to determining the current peculiarities of regulatory and legal formation of legal regimes for the use and protection of water resources in terms of ecosystem diversity.

The author proposes the author's own approach to differentiating legal regimes of natural resources into three levels, whereby the first level is conventionally called "environmental and legal" (natural resource, integrative) in the narrow sense, since it defines the fundamental environmental and legal principles of regulation of relations in the field of use and protection of natural resources. The author establishes that the second level of legal regulation is characterized by special regulation of relations in the area of use and protection of natural resources by provisions of special legislation, in particular, the Land Code of Ukraine, the Forest Code of Ukraine, the Subsoil Code of Ukraine, etc. In turn, the third level of legal regulation is characterized by "integrated" regulation of relations on the use and protection of water resources as an element of natural ecosystems. This level of regulation of water resources is associated with their integrated legal significance in relation to other natural resources, which is reflected in the relevant provisions of special legislation.

This leads to the conclusion that at the level of "object" legal regimes, legal regulation of water resources use faces certain peculiarities, which include, in particular, a largely "land-centered" approach to the regulation of relations on the use of water bodies and the priority of the legal regime of forests over other natural resources,

which in a certain way endows the legal regime of use and protection of water bodies with an integrated and accentuated meaning, i.e., on the one hand, makes it an element of the legal regime of land. And only the legal regime of groundwater, due to the loyal attitude to it from the subsoil legislation, gives it a certain autonomy.

Key words: *water resources, water, water bodies, nature management, use of natural resources, environmental protection, sustainable development, water legislation, water fund lands.*

Постановка проблеми. «Правовий режим» виступає однією з ключових категорій практично кожної галузі права, адже саме вона допомагає значною мірою визначити особливості галузевого підходу до правового регулювання суспільних відносин і розмежувати підходи до галузевого регулювання відносин стосовно різних об'єктів як у відносно однакових юридичних умовах, а так і у варіаціях юридичних обставин.

Більше того, категорія «правовий режим» у зв'язку з цим набуває значення між- і навіть надгалузевої, оскільки, вона дозволяє диференціювати галузі права, зокрема, як справедливо відмічає Т. П. Мінка, посередництвом певної сукупності характерних за природою і специфічних за юридичним змістом правових засобів. Більше того, як відмічає вчена, мета правового регулювання суспільних відносин практично вплетена у правовий режим галузі права [1, с. 20].

Поряд із цим правові режими у сфері природокористування у цілому наділені певними особливостями, у зв'язку з цим, якщо мова йде про конкретні природні ресурси, зокрема водні, а також про окремі види відносин що складаються стосовно них, то у такому разі правотворчий процес вимагає не лише певних навиків нормопроєктувальної роботи, проте також і розуміння зв'язків між відносинами, що складаються стосовно різних природних ресурсів і навіть різних аспектів таких відносин. Окреслене складає зміст проблеми нормативно-правового формування правових режимів використання та охорони водних ресурсів в аспекті різноманітності екосистем.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми правових режимів, а також особливостей правового регулювання відносин щодо використання та охорони водних ресурсів ставали предметом розгляду таких вчених-правників як Г. В. Анісімова, І. О. Гайдамака, Н. С. Гавриш, А. П. Гетьман, Х. А. Григор'єва, О. В. Донець, А. В. Духневич, А. С. Євстігнєєв, В. П. Жушман, В. А. Зуєв,

Д. Д. Коссе, Ю. А. Краснова, Т. В. Курман, Т. П. Мінка, В. Л. Мунтян, В. В. Носік, К. Олівер, Ю. С. Петлюк, К. В. Слепньова, Г. Є. Смялянець, А. М. Статівка, С. В. Янчук та ін.

Також окремі аспекти піднятої проблеми висвітлювалися нами на всеукраїнській науково-практичній конференції «Другі наукові читання з сучасних проблем земельного, аграрного та екологічного права крізь призму творчої спадщини професора Василя Лук'яновича Мунтяна» (Київ, 26 березня 2025 року).

Мета статті полягає у визначенні сучасних особливостей нормативно-правового формування правових режимів використання та охорони водних ресурсів в аспекті різноманітності екосистем.

Виклад основного матеріалу. У сучасній юридичній літературі сформувалося уніфіковане розуміння правового режиму як певного порядку правового регулювання суспільних відносин, що забезпечується комплексом правових засобів – особливим поєднанням дозволів, заборон та позитивних зобов'язувань, яке визначає специфічну спрямованість правового регулювання суспільних відносин [2, с. 39]. Також, як зазначають дослідники у сфері природоресурсного права, правовий режим являє собою певний порядок здійснення впливу на поведінку учасників суспільних відносин, що складаються з приводу певних природних ресурсів, що забезпечується шляхом застосування різних правових засобів у тому числі посередництвом закріплення норм права [3, с. 249].

Як правило з-поміж дозволів, заборон та позитивних зобов'язувань, що визначають специфіку правового режиму, окремий правовий засіб набуває детермінативного характеру і визначає усе забарвлення і спрямованість правового режиму [2, с. 29].

При цьому у сучасних юридичних дослідженнях проводяться різні диференціації правових режимів, зокрема на режими різних правових станів (надзвичайного, воєнного

тощо), режими територій, предметів, види діяльності тощо [4, с. 453]. Виокремлюють загальний та спеціальний правовий режими, преференційний (пільговий) та обмежувальний, галузевий й внутрішній, режими інститутів у межах галузі тощо [5, с. 124–126].

Також диференціюються звичайний, рухливий та надзвичайний правові режими [6, с. 93] з подальшим розмежуванням, зокрема надзвичайного стану, надзвичайної екологічної ситуації та воєнного стану як різновидів надзвичайних режимів [7, с. 166].

При цьому важливе і навіть ключове значення має виокремлення «режиму об'єкта», що характеризує обсяг суб'єктивних прав та обов'язків учасників правовідносин відносно певного блага [2, с. 29].

Поряд із цим специфікою екологічного (природоресурсного) права виступає те, що положеннями відповідних нормативно-правових актів запроваджуються і правові режими територій, і правові режими діяльності і правові режими об'єктів. Проте природні ресурси і об'єкти у межах правового регулювання відносин щодо них не завжди мають однорівневе відносно одне одного значення, оскільки можуть співвідноситися між собою як «рід» та «вид», а подекуди навіть здавалося б однорівневі на перший погляд об'єкти наділені різнорівневим правовим режимом, зокрема у зв'язку з «приматом» чи «пріоритетом» правового режиму одного об'єкта над правовим режимом іншого. Більше того, взаємозв'язок природних екосистем обумовлює необхідність узгодження правових режимів різних природних об'єктів у межах однієї екосистеми та природних об'єктів різних екосистем між собою задля забезпечення гармонійного їх використання та охорони для збереження у кінцевому рахунку. Окреслене піднімає проблему специфіки формування правового режиму у тому числі водних ресурсів та водних об'єктів у ході правотворчої діяльності.

Іншими словами, у ході регулювання відносин щодо використання та охорони водних ресурсів зберігається можливість їх упорядкування «автономно» від відносин щодо використання інших ресурсів, наприклад, земельних або надр. Проте, така «автономізація» може у кінцевому рахунку призвести

до встановлення оптимального режиму використання та охорони водних ресурсів, однак водночас до негативного впливу під час їх використання на земельну поверхню, лісові ресурси, надра тощо, адже, як ми зазначали, відповідні системи перебувають у природних зв'язках між собою.

Тому «автономне» регулювання таких відносин пов'язується з певними ризиками.

В якості виходу виступає уніфіковане та комплексне правове регулювання відносин щодо використання та охорони різних природних ресурсів, ураховуючи характер зв'язків між ними і їх взаємовплив один на одного. За таких умов уніфікованість означає наявність загальних принципів забезпечення використання та охорони природних ресурсів, включаючи водні, або ж, інакше кажучи, існування принципів використання та охорони усіх видів природних ресурсів, а комплексність – наявність спеціальних принципів регулювання використання та охорони окремих видів природних ресурсів з урахуванням їх взаємозв'язків з іншими екосистемами.

Проте у такій ситуації обов'язково поставитиме питання детермінативного пріоритету або примату використання та охорони одного ресурсу над іншим або ж охорони одного ресурсу над використанням іншого.

Саме в цій частині ми і зіштовхуємося з глибокою сутнісною проблемою «водних ресурсів», «водних об'єктів» та інших ресурсів й об'єктів. Адже, як слідує з визначення водних ресурсів, що міститься у статті 1 Водного кодексу України (далі – ВК України), ними є «обсяги поверхневих, підземних та морських вод відповідної території» у той час як «водним об'єктом» виступає «елемент довкілля у якому зосереджуються води (море, лиман, річка, струмок та ін.)» [8, ст. 1].

Однак обидві категорії пов'язуються з іншими конструктами природоресурсного права. Якщо ми говоримо про водні ресурси, як про категорію, що є більш широкою за обсягом за водні об'єкти і про таку, що включає їх, тоді вона пов'язується з земельними ресурсами в частині поверхневих вод, а також з надрами в частині підземних вод і лише такі об'єкти як, наприклад, море, набувають зна-

чення «автономізованих» тобто відносини щодо використання та охорони яких можуть регулюватися переважно спеціальним нормативно-правовими положеннями. Звідси слідує і те, що використання та охорона «поверхневих водних ресурсів» та «водних об'єктів» безпосередньо корелює із системою правового регулювання земельних відносин, а це означає, що в цій частині як відносно використання, так і відносно охорони обох груп об'єктів, тобто водних ресурсів та водних об'єктів з однієї сторони, а також «земель» чи «масиву земель» та «земельних ділянок» – з іншої, потребують чіткого встановлення пріоритети для гармонійного визначення універсальних та спеціальних принципів природокористування та охорони відповідних ресурсів.

Так само і відносно обсягів підземних вод як складу «водних ресурсів» постає необхідність гармонізації їх використання та охорони паралельно з використанням та охороною надр. І в цій частині можна стверджувати, що положення чинного природоресурсного законодавства встановлюють відповідні пріоритети, які у сутності надають водним ресурсам і водним об'єктам особливий «інтегрований» у юридичному сенсі характер й наділяють принципи регулювання відносин щодо використання та охорони таких ресурсів й об'єктів значенням спеціальних.

Зокрема, статтею 18 Земельного кодексу України (далі – ЗК України) землі, зайняті водними об'єктами, віднесено до складу «земель України» [9, ст. 18] однією з категорій яких при цьому пунктом «є» частини першої статті 19 Кодексу визначено «землі водного фонду» [9, ст. 19]. При цьому статтею 58 ЗК України до земель водного фонду віднесено землі, зайняті, зокрема морями, річками, озерами, водосховищами, іншими водними об'єктами та болотами (пункт «а» частини першої) [9, ст. 58].

Тут же необхідно розуміти і те, що водні об'єкти також можуть розташовуватися на землях природо-заповідного призначення (пункт «в» частини першої статті 19 ЗК України), оздоровчого призначення (пункт «г» частини першої статті 19 ЗК України), рекреаційного призначення (пункт «г'» частини

першої статті 19 ЗК України) тощо. Тобто за таких умов у контексті положень земельного законодавства України водні об'єкти набувають інтеграційного значення, тобто «включаються» у юридичному сенсі у «землі» та ще й різного призначення, що певною мірою забезпечує охоплення «землею» («земельними ділянками») водних об'єктів з поширенням на них земельного законодавства, що, своєю чергою, можна розцінити як встановлення примату земельного законодавства над водним як можливого історичного прояву комплексності земельного права [10, с. 8–9; 11, с. 149].

Своєю чергою відповідно до статті 1 Кодексу України про надра (далі – КУпН) надрами є частина земної кори, що розташована під поверхнею суші та дном водоймищ і простягається до глибин, доступних для геологічного вивчення та освоєння [12, ст. 1]. При цьому хоча законодавство про надра дещо і абстрагується від регулювання відносин щодо використання та охорони водних ресурсів та водних об'єктів, встановлюючи у частині четвертій статті 3 КУпН, що земельні, лісові та водні відносини регулюються відповідним законодавством України [12, ст. 3], тим не менше пунктами 3 та 4 статті 16-2 Кодексу визначаються випадки необхідності отримання спеціального дозволу на користування надрами без проведення аукціону (електронних торгів) серед яких, зокрема геологічне вивчення та досліджено-промислова розробка з подальшим видобуванням за певних умов підземних вод (крім мінеральних), а також видобування підземних вод (крім мінеральних) для всіх потреб (крім мінеральних) для всіх потреб (з дотриманням встановленого обсягу видобування), а також окремо для питного водопостачання [12, ст. 55].

Однак, найбільше уваги привертають положення Лісового кодексу України (далі – ЛК України) які певною мірою встановлюють примат правового режиму лісу над усіма іншими природними ресурсами. Вважаємо, що це пов'язується у першу чергу з потенціалом лісових насаджень у досягненні кліматичної нейтральності [13, с. 62], а тому і цінністю лісових ресурсів у забезпеченні відповідної мети. При цьому «особливе» ставлення

законодавця до лісу водночас визначається його природними властивостями, які з одного боку дозволяють лісовим ресурсами не лише абсорбувати вуглець [14, с. 13], що, власне і забезпечує його можливості впливу на клімат на планеті, проте з іншого боку – визначають його можливості виступати будівельним ресурсом та енергоносієм, що, своєю чергою, вимагає виваженого підходу до управління лісом з метою забезпечення його сталого розвитку.

Водні об'єкти, що розташовані у лісових екосистемах, вводяться законодавцем під вплив лісового законодавства, що слідує, зокрема з частини першої статті 5 ЛК України, якою, зокрема встановлюється, що лісові землі, на яких розташовані лісові ділянки, та нелісові землі, зайняті у тому числі водами й болотами, які надані в установленому порядку та використовуються для потреб лісового господарства, є землями лісогосподарського призначення [15, ст. 3].

При цьому згідно з абзацом другим частини першої статті 4 ВК України землі, зайняті лісами, не відносяться до земель водного фонду [8, ст. 4], а згідно з частиною четвертою статті 2 ВК України, зокрема земельні, гірничі і лісові відносини, що виникають під час користування водними об'єктами, регулюються відповідним законодавством України [8, ст. 2].

Своєю чергою, як слідує з частини другої статті 3 ЗК України, земельні відносини, що виникають при використанні, зокрема надр, лісових та водних ресурсів, а також атмосферного повітря, регулюються положеннями ЗК України, а також відповідними спеціальними джерелами права, якщо останні не суперечать ЗК України [9, ст. 3].

Проаналізовані нормативні положення окреслюють особливості вітчизняного законодавчого підходу до регулювання відносин щодо використання та охорони природних ресурсів з урахуванням їх багатоманітності.

Досить яскраво у цьому сенсі викристалізовується «землецентристський» підхід за якого уся система правового регулювання відповідних відносин з урахуванням різноманіття екосистем формується переважно навколо земельних ресурсів, що забезпе-

чується або шляхом охоплення категорією «земельна ділянка» чи «земля» інших природних ресурсів, зокрема «водних об'єктів» та «лісів» (ділянок лісу) чи шляхом осмислення об'єктів, яким надано високий пріоритет охорони, яким виступають, зокрема ліси, через категорію «земельна лісова ділянка», «лісовкриті землі» чи «землі лісогосподарського призначення».

Безумовно, у цьому можна вгледіти певні історичні корені, коли, як зазначає А. П. Гетьман, законодавство про охорону природи і у цілому водне, лісове та гірниче право розглядалися як складові земельного права у широкому його розумінні [10, с. 8; 11, с. 149].

У зв'язку з цим окреслені обставини демонструють складність правового регулювання відносин щодо використання та охорони природних ресурсів, зокрема у розрізі природних об'єктів, пріоритетності їх правових режимів, а також загальних цілей упорядкування відповідних відносин і способів досягнення визначених цілей. Тобто, на відміну, скажімо, від правового режиму певного майна, встановлюваного положеннями цивільного законодавства України, для якого характерна певна градація особливостей правового регулювання відносин щодо використання конкретно виду благ у межах категорій «загальне», «особливе» та «одиничне», правовий режим використання та охорони водних ресурсів має набагато складніший характер. Наприклад, положеннями чинного цивільного законодавства України встановлюється правовий режим речей (загальний правовий режим), правовий режим цінних паперів (особливий правовий режим) та правовий режим, наприклад, акції як різновиду цінного паперу (одиничний правовий режим). У зв'язку з цим в залежності від переслідуваної мети правового регулювання суб'єкту правотворчості необхідно опрацьовувати шляхом внесення змін до відповідних нормативних положень, конкретний клас правового режиму.

Своєю чергою з водними ресурсами дещо складніша ситуація, адже для зміни правового режиму конкретного водного об'єкту існує необхідність модифікації правового режиму еколого-правової охорони конкретного водного об'єкта, земельних ділянок та/

або ділянок лісу, правового режиму надр тощо. При цьому у зв'язку з правилами пріоритетності правових режимів вдосконалення одного правового режиму може вимагати одночасну модифікацію іншого.

Проведений аналіз дозволяє удосконалити сучасне наукове розумінні правових режимів використання та охорони водних ресурсів, зокрема як елементу глобальної екологічної системи.

Ураховуючи окреслене вище, існує можливість наукового осмислення піднятої проблеми, принаймні у двох аспектах. Перший передбачає науково-теоретичну фрагментацію трьох рівнів правового регулювання відносин з використання та охорони природних ресурсів, а тому і формування відповідних правових режимів у тому числі правового режиму використання та охорони водних ресурсів.

У межах такої диференціації перший рівень можна умовно назвати «еколого-правовим» (природоресурсним, інтегративним) у вузькому розумінні, оскільки у сутності він визначає основоположні еколого-правові засади регулювання відносин у сфері використання та охорони природних ресурсів. Обмеження, встановлювані законодавством про охорону природних ресурсів, мають найбільш суворий та імперативний характер й підлягають безумовному дотриманню, що з одного боку відображає позитивно оцінюваний у наукових дослідженнях і безальтернативний в екологічних реаліях сьогодення пріоритет екологічних інтересів суспільства над економічними [10, с. 210], а з іншого – підкреслює інтегрований характер природоохоронного законодавства відносно спеціального (земельного, лісового, гірничого тощо).

На цьому рівні існує можливість еколого-правового регулювання як відносин щодо використання та охорони природних ресурсів у цілому, так і окремих їх різновидів, зокрема водних ресурсів.

Для другого рівня правового регулювання характерне спеціальне упорядкування відносин щодо використання та охорони природних ресурсів положеннями спеціального законодавства, зокрема ЗК України, ЛК України, КУпН та ін. При регулюванні суспільних відносин на

цьому рівні чіткій диференціації підлягають «об'єктні» режими з урахуванням пріоритету правового режиму одних об'єктів над іншими. Зокрема, йдеться про загальний характер об'єктного правового режиму земельних ресурсів та земельних ділянок, а також спеціальний і водночас, як правило, пріоритетний правовий режим лісових ресурсів.

Своєю чергою на третьому рівні відбувається «інтегроване» регулювання відносин щодо використання та охорони саме водних ресурсів як елементу природних екосистем. Виокремлення цього рівня власне відносно водних ресурсів пов'язується з їх інтегруванням у юридичному сенсі значенням відносно інших природних ресурсів, що отримує відображення у відповідних положеннях спеціального законодавства. За таких умов регулювання відносин з використання та охорони водних ресурсів зіштовхується з необхідністю урахування також земельного та лісового законодавства й законодавства про надра. Це ж, вважаємо, дозволяє розмежувати самостійний та акцесорний правовий режими водних об'єктів за якого, ураховуючи у тому числі статтю 58 ЗК України, а також системний аналіз норм КУпН, підземні обсяги вод виступають самостійним об'єктом використання та охорони яких може забезпечуватися окремим правовим режимом, що підлягає узгодженню переважно лише з еколого-правовим режимом, у той час як обсяги поверхневих вод, будучи включеними у правовий режим земельних ділянок, набувають акцесорного відносно нього характеру, що відповідним чином ускладнює процес узгодження цього правового режиму із системою інших у ході адресного регулювання використання та охорони природних ресурсів.

Водночас з методологічної точки зору можна також запропонувати альтернативний погляд на підняту проблему у межах якого слід розмежовувати генеральний (еколого-правовий) та спеціальні (об'єктові) режими. У межах такої диференціації перший орієнтований у цілому на охорону природних у тому числі водних ресурсів, що забезпечується, зокрема їх раціональним використанням, яке досягається шляхом встановлення моделей поведінки учасників відносини щодо водних

ресурсів посередництвом переважно заборон та позитивних зобов'язувань. Визначальне значення цього правового режиму детермінується екологічними пріоритетами у використанні природних ресурсів, їх реальним станом в умовах антропогенного навантаження, а тому і необхідністю забезпечення їх сталого розвитку.

Своєю чергою системне наукове групування правових режимів у тому числі в аспекті їх пріоритетності слід здійснювати на рівні спеціальних (об'єктових) режимів з-поміж яких слід диференціювати загальні (правовий режим користування землями, надрами та підземними водами), а також інтегративно-пріоритетні (правовий режим використання лісів) та інтегративно-акцесорний (правовий режим використання поверхневих вод) правові режими, що у цілому дозволяє більш ретельно планувати зміни положень нормативно-правових актів. Водночас у такому випадку постає питання щодо пріоритету дії нормативних положень в умовах виникнення колізій приписів природоресурсного права. Однак ця проблема повинна стати предметом окремих подальших розглядів.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Узагальнюючи проведений аналіз, необхідно констатувати, що проблема правового режиму використання та охорони водних ресурсів має комплексний і при цьому особливий порівняно з іншими галузями права характер, що визначається не стільки природними властивостями водних екосистем, скільки законодавчим концептуальним підходом до упорядкування відносин щодо використання та охорони природних ресурсів.

Негативний антропогенний вплив на природні екосистеми й невдачі людства на шляху забезпечення кліматичної нейтральності вивели екологічний аспект природокористування у ранг основної засади його здійснення, що у кінцевому рахунку вилилося у концеп-

ція сталого розвитку природних ресурсів. Це ж надало «охоронному» правовому режиму природокористування у цілому, а також правовим режимам охорони конкретних видів природних ресурсів пріоритетного значення, зокрема у зв'язку з охоронною орієнтацією використання відповідних багатств природи у межах вектору забезпечення окресленої вище мети.

Поряд із цим на рівні «об'єктових» правових режимів правове регулювання використання водних ресурсів зіштовхується з певними особливостями до яких слід віднести, зокрема значною мірою «землецентристський» підхід до упорядкування відносин щодо використання водних об'єктів та пріоритетністю правового режиму лісів над іншими природними ресурсами, що певним чином наділяє правовий режим використання та охорони водних об'єктів інтегрованим і акцесорним значенням, тобто з одного боку робить його елементом правового режиму земель або ж лісів, а з іншого – сприяє екстраполяції на водні об'єкти правового режиму відповідних ресурсів. І лише правовий режим підземних вод у зв'язку з лояльним ставленням до них з боку законодавства про надра наділяє їх певною автономністю.

Окреслені особливості визначають у тому числі специфіку правотворчого підходу до регулювання порядку використання та охорони водних ресурсів, який для забезпечення конкретної мети й ефективного адресованого впливу на поведінку учасників екологічних відносин повинен урахувувати специфіку системних зв'язків між правовими режимами різних ресурсів та об'єктів.

Поряд із цим ця проблема залишається досить складною у зв'язку з чим подальший науковий пошук у цій сфері варто присвятити питання можливої гармонізації різних об'єктних правових режимів задля формування оптимальних модельних схем правотворчості.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Мінка Т. П. Правовий режим як критерій поділу права на галузі. *Часопис Київського університету права*. 2010. № 3. С. 18–22.
2. Коссе Д. Д. Правовий режим та механізм правового регулювання: ознаки та співвідношення. *Держава і право*. Київ, 2009. Вип. 44. С. 25–31.

3. Петлюк Ю. С. Співвідношення понять «правове регулювання земельних правовідносин» і «правовий режим земель»: порівняльно-правовий аспект. *Часопис Київського університету права*. 2010. № 2. С. 248–251.
4. Мінка Т. П. Особливості класифікації адміністративно-правових режимів. *Форум права*: електрон. наук. фахове вид. 2012. № 3. С. 453–458. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/FP_index.htm_2012_3_80 (дата звернення: 12.06.2025).
5. Гайдамака І. О. Правовий режим: поняття та види. *Державне будівництво та місцеве самоврядування*. 2008. Вип. 15. С. 120–127.
6. Смелянець Г. Є. Методи та режими правового регулювання. *Актуальні проблеми держави і права*. Одеса, 2004. Вип. 22. С. 89–94.
7. Бєльцева В. В. Теоретико-правова характеристика охоронних адміністративно-правових режимів в Україні. *Митна справа*. 2013. № 2 (86). Ч. 2, кн. 1. С. 163–169.
8. Водний кодекс України: Закон України від 06.06.1995 р. № 213/95-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1995. № 24. Ст. 189 (із змінами).
9. Земельний кодекс України: Закон України від 25.10.2001 р. № 2768-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2002. № 3–4. Ст. 27 (зі змінами).
10. Гетьман А. П. Доктрина екологічного права та законодавства України: монографія. Харків: ТОВ «Оберіг», 2019. 336 с.
11. Гетьман А. Доктрина науки екологічного права: генеза теоретичних досліджень еколого-правових проблем у ХХ ст. *Право України*. 2014. № 12. С. 143–154.
12. Кодекс України про надра: Закон України від 27.07.1994 р. № 132/94-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1994. № 36. Ст. 546 (із змінами).
13. Developing ambitious local long-term climate neutrality strategies: charting the course: crafting forward-thinking local climate neutrality strategies. Berlin–Krakow: Association of Municipalities Polish Network “Energie Cités” and Ecologic Institute, 2024. 175 p. URL: <https://www.ecologic.eu/sites/default/files/publication/2024/30019-local-long-term-climate-neutrality-strategies.pdf> (access date: 15.06.2025).
14. Oliver C. Sustainable Forestry. What is it? Do we achieve it? *Journal of Forestry*. 2003. P. 8–14.
15. Лісовий кодекс України: Закон України від 21.01.1994 р. № 3852-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1994. № 17. Ст. 99 (із змінами).